
Indici utilizați în comparabilitatea internațională a sistemelor de pensii

Conf. univ. dr. Mădălina-Gabriela ANGHEL (madalinagabriela_anghel@yahoo.com)

Universitatea „Artifex” din București

Drd. Dragoș-Alexandru HAȘEGAN (dragos_has@yahoo.com)

Academia de Studii Economice din București

Abstract

Pandemia de COVID-19 a generat efecte negative asupra întregii economii mondiale, afectând inclusiv sistemele de pensii. Începând cu anul 2020, acestea s-au confruntat cu presiuni suplimentare cauzate de impactul crizei sanitare mondiale, presiuni care s-au adăugat celor deja existente, respectiv creșterea speranței de viață, îmbătrânirea populației și reducerea populației active. În aceste condiții, fiecare țară este preocupată pentru a asigura sănătatea cetățenilor; iar modul de gestionare a resurselor publice, care în prezent sunt concentrate în acest scop, ar putea afecta securitatea pensionării pe termen mediu și lung, respectiv a modului în care angajații din întreaga lume se vor retrage din activitate. Având în vedere că, în multe dintre statele lumii, nivelul datoriei publice a înregistrat creșteri ca urmare a impactului coronavirusului, în mod cert, acesta va avea influență directă asupra nivelului pensiilor viitoare. Totodată, la nivel mondial, s-a constatat o reducere a contribuțiilor participanților la fondurile de pensii private, concomitent cu reducerea rentabilității investițiilor. Potrivit specialiștilor în domeniu, în această situație, pentru a menține nivelul de trai dorit, unele persoane vor fi nevoite să rămână active în câmpul muncii mai mult timp, iar altele, care nu doresc acest lucru, vor fi în situația de a accepta un nivel de trai mai scăzut la vârsta pensionării.

Cuvinte cheie: *sistem de pensii, Global Pension Index, adecvare, sustenabilitate, integritate.*

Clasificarea JEL: C10, C20, E01.

Introducere

La nivel mondial, prin colaborarea unor instituții de prestigiu din domeniile investițiilor, piețelor forței de muncă și a pensiilor se calculează Global Pension Index. Acest indice analizează sisteme de pensii din întreaga lume, evidențiind punctele slabe ale acestora și recomandând sectoarele în care s-ar putea interveni printr-o serie de reforme pentru a se putea oferi pensionarilor beneficii mai adecvate și mai durabile.

Mercer CFA Institute Global Pension Index permite studiul complex, atât la nivel individual, cât și analiza comparativă a diverselor sisteme de pensii existente pe plan mondial, utilizând în acest sens peste 50 de indicatori statistici. Analiza funcționării sistemului de pensii al fiecărei țări are în vedere trei criterii de referință (indici derivați), și anume: gradul de adecvare, sustenabilitatea și integritatea, având ca obiectiv evaluarea beneficiilor pe care le oferă, capacitatea de menținere, respectiv de dezvoltare în condițiile îmbătrânirii populației, precum și nivelul de transparență în activitatea desfășurată. Fiecare dintre aceste criterii (indici derivați) are o anumită pondere în calculul indicelui general și se bazează pe o serie de indicatori. Valoarea generală a indicelui pentru sistemul fiecărei țări reprezintă media ponderată a celor trei indici derivați.

Literature review

Brown și Weisbenner (2014) descoperă că probabilitatea de a alege planul DC scade odată cu generozitatea financiară relativă a planului DB față de cel DC și crește odată cu educația și veniturile. Estrin și Prevezer (2011) susțin că rolul instituțiilor informale, precum și al celor formale este esențial pentru înțelegerea funcționării guvernantei corporative. Fransen (2013) propune o abordare alternativă care se concentrează pe explorarea legăturilor dintre variabilele dezagregate, care poate fi apoi baza imaginării unor noi configurații naționale-instituționale care afectează aspecte ale CSR (responsabilitatea socială corporativă), ilustrând această abordare cu o explorare a importanței politicii de ajutor pentru dezvoltare practicilor CSR în lanțurile globale de aprovizionare. Lusardi și Mitchell (2007) arată că multe gospodării nu sunt familiare nici măcar cu cele mai elementare concepte economice necesare pentru luarea deciziilor de economisire și investiții. Molenaar și Ponds (2012) studiază dacă este posibil să fie combinate ideile și recomandările privind investiții individuale optime în sistemul life-cycle cu câștigurile deja dovedite ale fondurilor de pensii cu beneficii definite. Kieser și alții (2017) folosesc particularitățile istorice ale legii privind finanțarea pensiilor pentru a investiga dacă managerii corporațiilor din SUA care contribuie pentru angajați la planurilor de pensii cu beneficii definite folosesc strategic cadrul de reglementare pentru a reduce nivelul raportat al valorii datoriei din pensii și, prin urmare, contribuțiile în numerar pe care trebuie să le realizeze. Bravo și alții (2021) studiază relația dintre timp și speranța de viață a cohortelor, precum și modul în care această relația evoluează. Boermans și Galema (2019) studiază dacă fondurile de pensii își decarbonizează în mod activ portofoliile, printr-o dezinvestire activă, deviind astfel de la alocarea de referință a indicilor pieței. Collins și Hughes (2017) examinează eficiența sistemului de impozitare

ca mijloc de susținere a contribuțiilor la pensii folosind date pentru Irlanda. Nullmeier (2021) detaliază motivele eșecului sistemului de pensii Riester prin integrarea unor perspective politice și economice. Van Vliet și alții (2012) testează empiric dacă trecerea relativă de la sistemele de pensii publice la cele private implică niveluri mai ridicate de inegalitate a veniturilor în rândul persoanelor în vârstă, utilizând bazele de date ale OCDE și UE. Chybalski și Marcinkiewicz (2016) dezbate problema măsurării adecvării pensiilor, concentrându-se în principal pe rata de înlocuire, care, deși definită în diferite moduri, este cea mai comună măsură a adecvării pensiei. Bijlsma și alții (2018) studiază efectul economisirii pentru pensie asupra creșterii economice, diferențiat, asupra firmelor cu finanțare externă mai mică sau mai mare. Jun și alții (2019) investighează efectele diferiților factori socio-economici asupra beneficiilor fiscale pentru pensiile private la nivel de țară.

Metodologia cercetării, date, rezultate și discuții

Metodologia de calcul al Mercer CFA Institute Global Pension Index este sistematizată în tabelul următor:

Metodologia de calcul al Mercer CFA Institute Global Pension Index

Tabelul nr. 1

Criteriu de referință	Pondere în indicator (%)	Indicatori evaluați
Adecvare	40	Avantajele oferite și modul de proiectare a sistemului de pensii; economii; sprijin financiar din partea autorităților; active de creștere.
Sustenabilitate	35	Modalități de acoperire a pensiei; total active; contribuții; demografie; cheltuieli publice; datorie guvernamentală; creștere economică.
Integritate	25	Modul de reglementare; guvernare; protecție; modalități de comunicare; costuri de funcționare.

Sursa: Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020, sistematizare proprie

Analizând tabelul precedent, se poate observa că, la modul general, prin indicatorii utilizați, gradul de adecvare se referă la beneficiile sistemului oferite în prezent, precum și o serie de elemente referitoare la previzionarea organizării și funcționării activității sistemului. Prin calculul sustenabilității se are în vedere identificarea capacității sistemului de pensii actual de a oferi și în viitor beneficiile existente în prezent, în timp ce criteriul de integritate reflectă aspecte legate de activitatea de management, cu influență directă asupra încrederii pe care cetățenii fiecărei țări o au în propriul sistem de pensii.

Detaliind sfera de acțiune a fiecărui indice derivat și pornind de la considerentul că scopul oricărui sistem de pensii este acela de a avea capacitatea de a asigura venituri adecvate pentru perioada pensionării, putem afirma că adecvarea beneficiilor reprezintă calea cea mai eficientă pentru studiul comparabilității sistemelor de pensii. Din această perspectivă, pentru previzionarea sistemului de pensii private sunt evaluate următoarele șase trăsături:

- oferirea de stimulente fiscale în vederea încurajării persoanelor cu venituri medii pentru a economisi pentru perioada pensionării. Concret, valoarea impozitelor aplicate pe veniturile din investiții diminuează adecvarea beneficiilor viitoare;
- impunerea prin reglementările în vigoare a unei vârste minime pentru a putea beneficia de pensia privată, cu excepția cazurilor de invaliditate și deces; prin această caracteristică se urmărește identificarea modului de funcționare a respectivului sistem de pensii private, respectiv dacă se concentrează pe acordarea de beneficii pentru pensionare sau permite oferirea acestora și înainte de împlinirea vârstei de pensionare;
- urmărirea traiectoriei activului personal al participantului în situația în care demisionează de la locul de muncă, respectiv se dorește a se cunoaște dacă acesta are dreptul la dobândirea integrală a activului acumulat până în acel moment sau dacă există penalități, afectând, în acest mod, nivelul beneficiilor care vor fi disponibile la pensionare;
- analiza regulilor care influențează beneficiile furnizate în timpul anilor de pensie și orice aranjamente care pot oferi stimulente pentru fluxurile de venituri;
- stabilirea dacă activul acumulat face obiectul partajului între soți/parteneri, în cazul divorțului/despărțirii, având în vedere impactul asupra siguranței financiare viitoare a acestora;
- obligativitatea participării la fondurile de pensii private a persoanelor care beneficiază de sprijin financiar, sub formă de pensie de invaliditate sau indemnizație pentru creșterea copilului.

Cel de-al doilea indice derivat, sustenabilitatea, are în vedere ratele de contribuție, nivelul activelor și acoperirea sistemului de pensii private. Nivelul finanțării în avans este important în condițiile scăderii raportului dintre angajați și pensionari. De asemenea, un efect puternic asupra sustenabilității pensiilor o are creșterea economică reală pe termen lung pentru că influențează ocuparea forței de muncă, ratele de economisire și rentabilitatea investițiilor. Totodată, sustenabilitatea pe termen lung a unui sistem, precum și nivelul viitor al pensiilor sunt influențate de nivelul datoriei publice.

Al treilea indice derivat, integritatea, analizează rolul reglementării și guvernantei, precum și prevederile legislației în vigoare. De asemenea, în analiză sunt incluse modul de comunicare în relația cu participanții, precum și protecția oferită acestora în fața riscurilor.

În funcție de valoarea Global Pension Index, țările sunt grupate în șapte categorii: A, B+, B, C+, C, D și E.

Sistemele de pensii incluse în categoria A sunt caracterizate prin robustețe, stabilitate, beneficii bune și grad ridicat de integritate, iar cele incluse în categoriile B+ și B, deși au o structură solidă, au câteva domenii care pot fi îmbunătățite.

Sistemele de pensii din categoriile C+ și C prezintă trăsături bune, dar, totodată, se confruntă cu riscuri majore care, nesoluționate, ar putea afecta eficacitatea sistemului pe termen lung.

Sistemele regăsite în categoria D sunt caracterizate de o serie de trăsături care sunt de dorit a se regăsi în orice sistem de pensii, dar prezintă și puncte slabe majore care pun la îndoială, atât eficacitatea, cât și stabilitatea.

Un sistem inclus în categoria E este unul sărac care se poate afla într-un stadiu incipient de dezvoltare sau este un sistem inexistent.

În tabelul nr. 2 sunt sistematizate categoriile de încadrare a țărilor în funcție de valoarea indicelui.

Categoriile de încadrare a țărilor în funcție de valoarea indicelui

Tabelul nr. 2

Categorie	A	B+	B	C+	C	D	E
Valoare indice	> 80	75-80	65-75	60-65	50-60	35-50	< 35

Sursa: Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020, sistematizare proprie

În tabelul nr. 3 sunt centralizate valorile medii înregistrate de Global Pension Index, precum și de cei trei indici derivați, în perioada 2018-2020. Pentru calculul acestor indicatori, pentru anul 2018 au fost analizate 34 de sisteme de pensii, pentru anul 2019 au fost luate în considerare 37 de sisteme de pensii, reprezentând peste 63% din populația lumii, iar la nivelul anului 2020, numărul de sisteme de pensii studiate a fost crescut la 39 de sisteme de pensii (retirement income systems / sisteme de venituri pentru pensii), încorporând peste 64% din populația globului.

Mercer CFA Institute Global Pension Index, în perioada 2018-2020

Tabelul nr. 3

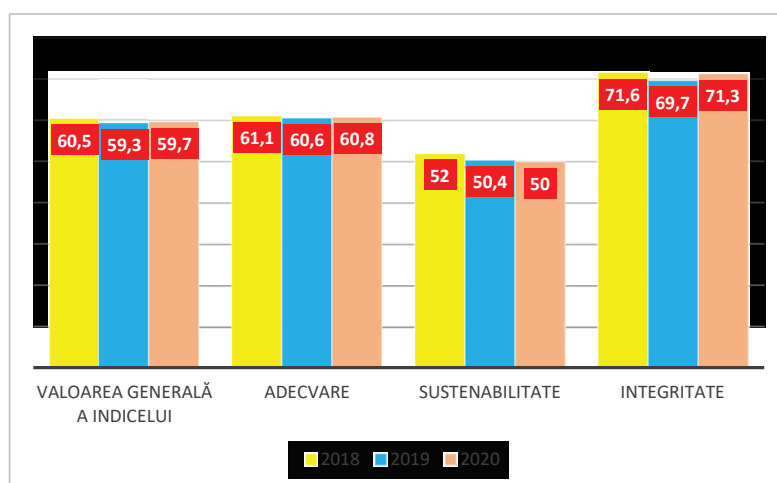
Nr. crt.	Indicator	2018	2019	2020
	Valoarea generală a indicelui	60.5	59.3	59.7
	Adecvare	61.1	60.6	60.8
	Sustenabilitate	52.0	50.4	50.0
	Integritate	71.6	69.7	71.3

Sursa: Melbourne Mercer Global Pension Index 2018 și 2019, Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020, sistematizare proprie

După cum se constată, toți indicatorii analizați au scăzut în anul 2019, comparativ cu anul precedent, pe fondul crizei sanitare generată de pandemia de coronavirus și au înregistrat o revenire în anul 2020, dar fără a atinge valorile înregistrate la nivelul anului 2018, aspect evidențiat în figura nr. 1.

Evoluția Mercer Global Pension Index, în perioada 2018-2020

Figura nr. 1

Sursa: reprezentare proprie

În categoria A se regăsesc sistemele de pensii din Olanda (82,6) și Danemarca, situație care se menține începând cu anul 2018, în condițiile în care în anul 2017, nici un sistem de pensii nu îndeplinea condițiile pentru a fi inclus în această categorie.

În categoria B sunt incluse sistemele de pensii aparținând următoarelor țări: Israel, Australia, Finlanda, Suedia, Singapore, Norvegia, Canada, Noua Zeelandă, Germania, Elveția, Chile și Irlanda.

Sistemele de pensii din Marea Britanie, Belgia, Hong Kong, Statele Unite ale Americii, Malaezia și Franța sunt incluse în categoria C+. În categoria C, regăsim: Columbia, Spania, Arabia Saudită, Peru, Polonia, Brazilia, Africa de Sud, Austria, Italia, Indonezia, Coreea de Sud.

În categoria D sunt incluse sistemele de pensii din Japonia, China, India, Mexic, Filipine, Turcia, Argentina, Tailanda.

Menționăm că în categoriile B+ și E nu se regăsește nici un sistem.

Analizând rezultatele obținute în anul de referință se concluzionează că prima poziție este ocupată de Olanda cu o valoare a indicelui de 82,6, iar pe ultimul loc se situează Tailanda cu un indice de 40,8.

În tabelul nr. 4 sunt prezentate valorile Mercer Global Pension Index înregistrate de mai multe țări, precum Chile (care a introdus, în anul 1980, primul sistem de pensii private din lume), adoptat și de Mexic sau Columbia. Studiul este extins asupra unor țări din Europa, precum Polonia care se situează pe primul loc în transpunerea directivelor Uniunii Europene, țări în care sunt prezente comunități cu număr mare de români, precum Spania, Italia sau Anglia. De asemenea, în efectuarea analizei au fost luate în calcul Danemarca, Olanda și Australia care dețin cele mai puternice sisteme de pensii private din lume.

Mercer Global Pension Index, în țările selectate, în perioada 2018-2020

Tabelul nr. 4

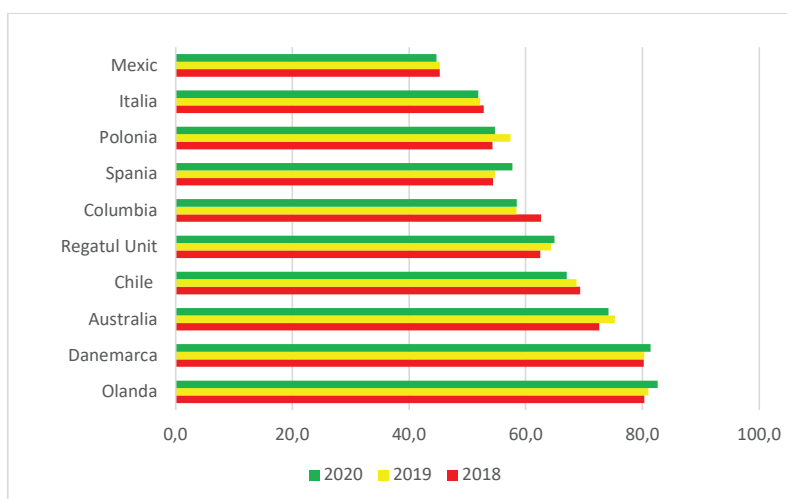
Nr. crt.	Țara	2018	2019	2020
1	Olanda	80.3	81.0	82.6
2	Danemarca	80.2	80.3	81.4
3	Australia	72.6	75.3	74.2
4	Chile	69.3	68.7	67.0
5	Regatul Unit	62.5	64.4	64.9
6	Columbia	62.6	58.4	58.5
7	Spania	54.4	54.7	57.7
8	Polonia	54.3	57.4	54.7
9	Italia	52.8	52.2	51.9
10	Mexic	45.3	45.3	44.7

Sursa: Melbourne Mercer Global Pension Index 2018 și 2019, Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020, sistematizare proprie

În figura nr. 2 este reprezentată grafic evoluția Mercer CFA Institute Global Pension Index în perioada supusă analizei, respectiv 2018-2020.

Evoluția Mercer CFA Institute Global Pension Index în perioada 2018-2020

Figura nr. 2

Sursa: reprezentare proprie

Creșterea valorii generale a indicelui pentru sistemul chilian, care în prezent se situează în categoria B, se poate realiza prin creșterea nivelului minim de sprijin pentru persoanele cele mai sărace, precum și prin majorarea vârstei de pensionare atât pentru bărbați, cât și pentru femei.

Indicii derivați ai Mercer CFA Institute Global Pension Index în perioada 2018-2020

Tabelul nr. 5

Nr. crt.	Țara	Adecvare			Sustenabilitate			Integritate		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	Olanda	75.9	78.5	81.5	79.2	78.3	79.3	88.8	88.9	88.9
2	Danemarca	77.5	77.5	79.8	81.8	82.0	82.6	82.2	82.2	82.4
3	Australia	63.4	70.3	66.8	73.8	73.5	74.6	82.2	85.7	85.5
4	Chile	59.2	59.4	56.5	73.3	71.7	70	79.7	79.2	79.6
5	Regatul Unit	57.8	60.0	59.2	53.4	55.3	58	82.9	84.0	83.7
6	Columbia	68.4	61.4	62.5	50.1	46.0	45.5	70.9	70.8	70.5
7	Spania	68.7	70.0	71	27.8	26.9	27.5	68.6	69.1	78.5
8	Polonia	53.8	62.5	59.9	46.2	45.3	40.7	66.4	66.0	65.9
9	Italia	67.7	67.4	66.7	20.1	19.0	18.8	74.5	74.5	74.4
10	Mexic	37.3	37.5	36.5	57.1	57.1	55.8	41.6	41.3	42.2

Sursa: Melbourne Mercer Global Pension Index 2018 și 2019, Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020, sistematizare proprie.

În tabelul nr. 5 sunt evidențiate valorile indicilor derivați înregistrate de țările analizate în perioada 2018-2020.

Concluzii

Pe baza indicelui global de pensii se analizează fiecare sistem de pensii, utilizând în acest sens media ponderată a indicilor derivați de adecvare, sustenabilitate și integritate. Vremurile pe care le trăim în prezent ne arată că impactul Covid-19 depășește sfera sănătății, afectând activitatea economică și socială, în ansamblul său și având implicații directe asupra domeniului financiar, ratelor de dobândă și randamentul investițiilor, schimbând mentalități și încrederea oamenilor în viitor. Fiecare țară trebuie să își analizeze capacitatea de a-și sprijini populația, iar referitor la populația mai în vârstă, acest lucru se realizează prin pensii oferite și prin furnizarea serviciilor sociale adresate persoanelor vârstnice. În această perioadă, la nivel mondial, se constată că guvernele au implementat o gamă variată de măsuri și stimulente fiscale pentru a-și proteja cetățenii și sistemele de pensii, unele dintre acestea (Australia, Chile) permițând accesul temporar la activele individuale de pensii sau reducând nivelul ratelor obligatorii de contribuție la fondurile de pensii. Fiecare guvern ar trebui să efectueze o analiză SWOT a propriului sistem de pensii pentru a lua măsurile necesare asigurării pe termen lung de beneficii mai bune pentru pensionari.

Bibliografie

1. Bijlsma M., Bonekamp J., van Ewijk C., Haaijen F. (2018) Funded Pensions and Economic Growth, *De Economist*, 166, 337-362.
2. Bravo J.M., Ayuso M., Holzmann R., Palmer E. (2021) Addressing the life expectancy gap in pension policy, *Insurance: Mathematics and Economics*, 99, 200-221.
3. Brown J.R., Weisbenner S.J. (2014) Why do individuals choose defined contribution plans? Evidence from participants in a large public plan, *Journal of Public Economics*, 116, 35-46.
4. Boermans A.M., Galema R. (2019) Are pension funds actively decarbonizing their portfolios? *Ecological Economics*, 161, 50-60.
5. Chybalski F., Marcinkiewicz E. (2016) The replacement rate: an imperfect indicator of pension adequacy in cross-country analyses, *Social Indicator Research*, 126, 99-117.
6. Collins M.L., Hughes G. (2017) Supporting pension contributions through the tax system: outcomes, costs and examining reform, *The Economic and Social Review*, 48 (4), 489-514.
7. Estrin S., Prevezer M. (2011) The role of informal institutions in corporate governance: Brazil, Russia, India, and China compared, *Asia Pacific Journal of Management*, 28, 41-67.

-
8. Fransen L. (2013) The embeddedness of responsible business practice: Exploring the interaction between national-institutional environments and corporate social responsibility, *Journal of Business Ethics*, 115, 213-227.
 9. Jun B.W, Park S.J., Yoon S.M. (2019) Effects of socio-economic factors on governmental tax expenditures for private pensions in selected OECD countries, *The Singapore Economic Review*, 64 (5), 1057-1080.
 10. Kisser M., Kiff J., Soto M. (2017) Do managers of U.S. defined benefit pension plan sponsors use regulatory freedom strategically? *Journal of Accounting Research*, 55 (5), 1213-1255.
 11. Lusardi A., Mitchell O. (2007) Financial literacy and retirement preparedness: evidence and implications for financial education, *Business Economics*, 42 (1), 35-44.
 12. Molenaar R.D.J., Ponds E.H.M. (2012) Risk sharing and individual life-cycle investing in funded collective pensions, *Journal of Risk*, 15 (2), 103-124.
 13. Nullmeier F. (2021) The Failure of a Welfare Market: State-Subsidized Private Pensions Between Economic Developments and Media Discourses, In: *Ledoux C., Shire K., van Hooren F. (eds) The Dynamics of Welfare Markets. Work and Welfare in Europe*, Palgrave Macmillan.
 14. van Vliet O., Been J., Caminada K., Goudswaard K. (2012) Pension reform and income inequality among older people in 15 European countries, *International Journal of Social Welfare*, 21 (S1), S8-S29.
 15. *** Mercer CFA Institute Global Pension Index 2020.
 16. *** Melbourne Mercer Global Pension Index 2018, 2019.